

บทที่ 1 บทนำ

ความสำคัญและที่มาของการวิจัย

การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาคนให้เต็มศักยภาพและมีคุณภาพ เพื่อให้การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพดำเนินไปอย่างมีความสุข รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ การศึกษาจึงต้องมีระบบที่เปิดกว้างและมีทางเลือกที่หลากหลาย การจัดการศึกษาจึงไม่ใช่หน้าที่ของรัฐเพียงอย่างเดียว แต่จะต้องมีความเชื่อมโยงระหว่าง ครอบครัว ชุมชน โรงเรียน และทุกส่วนของสังคม เพื่อให้เกิดพลังในการจัดการศึกษา (กรมวิชาการ, 2541)

การจัดการศึกษาของไทยตั้งแต่ดั้งเดิมมานั้น เอกชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามาโดยตลอด แนวทางในการจัดการศึกษาเอกชน มีการปรับให้สอดคล้องและทันกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม นโยบายการศึกษา และแผนการศึกษาแห่งชาติ เอกชนช่วยจัดการศึกษาในส่วนที่รัฐไม่สามารถจัดได้ หรือจัดได้ไม่เพียงพอ ทั้งในระดับก่อนประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา รวมทั้งศึกษานอกระบบ ซึ่งมีบทบาทเป็นผู้นำทางวิชาการในหลายสาขา เช่น ภาษาต่างประเทศ วิชาชีพและคอมพิวเตอร์ เป็นต้น (ก้านทิพย์ ชาติวงศ์, 2537)

การจัดการศึกษาวิชาชีพนอกระบบโรงเรียน เป็นการอบรมวิชาชีพเฉพาะด้านในระยะสั้น สำหรับผู้ที่ต้องการพัฒนาความรู้และทักษะเพิ่มเติม ทั้งนี้แนวนโยบายการศึกษาในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันได้เน้นบทบาทของเอกชนในการจัดการศึกษาไว้ว่า (สำนักนายกรัฐมนตรื, 2535 : 21)

“ส่งเสริมให้เอกชนจัดการศึกษาทุกระดับเพิ่มขึ้น ให้มีอิสระและความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการ สามารถพึ่งตนเองได้ โดยรัฐให้การสนับสนุนด้านวิชาการและทรัพยากร การอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานและการรับรองมาตรฐาน”

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้จำแนกหน่วยงานภาคเอกชนที่จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยเฉพาะการฝึกอาชีพหลักสูตรระยะสั้นให้แก่ประชาชน เป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ โรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษา (ภายใต้การควบคุมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ) มูลนิธิ และสมาคม หน่วยงานทั้ง 3 ประเภทนี้มีบทบาทในการส่งเสริมการศึกษาด้านอาชีพอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษาในปัจจุบันได้ขยายตัวมากขึ้นและพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนที่ตอบสนองความต้องการของสังคม จึงอาจกล่าวได้ว่าภาคเอกชนก็มีส่วนสำคัญต่อการศึกษานอกระบบโรงเรียนไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าภาครัฐบาล

การศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพทั้งภาครัฐและเอกชนจะมีส่วนช่วยพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของไทยให้มีคุณภาพมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นการสร้างเสริมโอกาสพัฒนาทักษะ และวิชาชีพที่จำเป็นอย่างต่อเนื่องไปจนตลอดชีวิตได้ เมื่อประชาชนหรือผู้ที่อยู่ในวัยทำงาน มีทักษะทางอาชีพเพิ่มสูงขึ้น ย่อมเป็นการสนับสนุนให้มีโอกาสหารายได้เพิ่มขึ้น ชีวิตความเป็นอยู่ของตนและครอบครัวดีขึ้น ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาประชากรในอนาคต และการศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพยังช่วยแก้ปัญหาการว่างงาน (unemployment) และปัญหาการทำงานต่ำกว่าระดับ (underemployment) ได้อีกด้วย เพราะการศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพสามารถส่งเสริมให้มีการทำงานนอกระบบ (informal sector) มากขึ้น โดยเฉพาะในด้านพาณิชย์กรรม การขนส่งและคมนาคม ซึ่งสามารถลดปัญหาการว่างงานและการทำงานต่ำกว่าระดับได้ด้วยการกระตุ้นให้เกิดจำนวนผู้ประกอบการอาชีพอิสระที่มีลูกจ้างและไม่มีลูกจ้างรายเล็กๆ มากขึ้น เช่น อาชีพตัดเสื้อ ช่างรับจ้าง ซ่อมเครื่องยนต์ ซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า เป็นต้น นอกจากนี้การศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพยังมีส่วนช่วยผลิตบุคลากรที่มีทักษะทางอาชีพ เพื่อตอบสนองความต้องการของภาคอุตสาหกรรมและบริการได้รวดเร็วกว่าการศึกษาในระบบโรงเรียน (นิรมล สุธรรมกิจ และคณะ, 2538)

ปัจจุบันการจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาของเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เป็นผู้รับผิดชอบ ดูแล ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 โดยในปีการศึกษา 2541 มีโรงเรียนเอกชนประเภทอาชีวศึกษาประเภทนอกระบบโรงเรียน รวมทั้งสิ้น 3,502 โรงเรียน จำแนกเป็นโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร 1,473 โรงเรียน ในส่วนภูมิภาค 2,029 โรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2541)

บทบาทของโรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นการตอบสนอง ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และยังเป็นมิติใหม่ที่เกิดผลสัมฤทธิ์สูง ในการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ โดยเฉพาะการประกอบอาชีพอิสระและมีแนวโน้มว่าภาค เอกชนมีความสนใจเปิดดำเนินการโรงเรียนประเภทดังกล่าวมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันมีกระแสวิพากษ์วิจารณ์และเสียงร้องเกี่ยวกับมาตรฐาน คุณภาพการศึกษามากขึ้น เช่น ผู้จบการศึกษาแต่ละระดับ/ประเภท มีความรู้ความสามารถได้ มาตรฐานมากน้อยเพียงใด สถานศึกษามีการจัดการเรียนการสอน สนองความต้องการของผู้ เรียน ผู้ปกครองหรือไม่ อย่างไร และการจัดการศึกษาสนองตอบสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่ เปลี่ยนแปลงไปเพียงใด วงการศึกษาจึงต้องให้ความสนใจค้นหาวิธีการในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษามากขึ้น

การรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาเกิดจากแนวคิดที่ต้องการจะพัฒนาคุณ ภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐานสูงขึ้นในทุกระดับและทุกประเภทของการศึกษา เนื่องจากการจัด การศึกษาเอกชนในช่วงที่ผ่านมาประสบปัญหาหลายด้าน จากผลการตรวจนิเทศและผลการ ศึกษาวิจัยของหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งให้เห็นว่าจะต้องมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเอกชน อย่างเร่งด่วน เพื่อให้เยาวชนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนเอกชน มีโอกาสได้รับบริการทางการศึกษาที่ ดีมากขึ้น

การดำเนินงานเรื่องการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน ประเภทนอกระบบโรงเรียน จึงเป็นเรื่องที่จะต้องกระทำโดยเร่งด่วน เพื่อสร้างศรัทธาให้กับ ประชาชนและรัฐบาล ในขณะที่เดียวกันจะทำให้โรงเรียนเอกชนมีความเป็นปึกแผ่นมั่นคง สามารถแสดงบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการพัฒนาประเทศได้เป็นอย่างดี ดีที่สุดในที่สุด

โดยภาพรวม เกี่ยวกับการเตรียมการและการดำเนินงานของโรงเรียนเอกชน ส่วนใหญ่ ในการเข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพและรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา เมื่อ พิจารณาจากรายงานผลการนิเทศโรงเรียนเอกชนใน ส่วนกลาง เพื่อส่งเสริมมาตรฐานและ คุณภาพการศึกษา (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2542) พบว่าโรงเรียนเอกชนส่วนหนึ่งยังไม่เข้าใจอย่างแท้จริงเกี่ยวกับกระบวนการ ขั้นตอนและ รายละเอียดของการประกันคุณภาพและรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา จึงมีผลทำให้มี

โรงเรียนเอกชนที่ผ่านการประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ตั้งแต่ปี 2541-2543 เป็นจำนวนน้อยมาก คือ 127 โรงเรียน ประมาณ 4.5 % เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนโรงเรียนเอกชนทั้งหมด (กองโรงเรียนสามัญศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2543)

ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับความพร้อมของโรงเรียนเอกชนเพื่อการประกันคุณภาพ และรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะโรงเรียนเอกชน ประเภทนอกระบบโรงเรียน จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นเพราะเป็นการส่งเสริมศักยภาพของโรงเรียนให้สามารถดำเนินการสอดคล้องตามแนวนโยบายและแนวทางที่พึงปฏิบัติที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 กล่าวคือ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 43 กำหนดไว้ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้ อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่า” ตามเจตนาของกฎหมายรัฐธรรมนูญดังกล่าว แสดงว่า ใครจะเรียนโรงเรียนไหนก็ได้ เพราะจัดให้ฟรี เมื่อถึงโอกาสนั้น คนก็ต้องไปเลือกเรียน ในโรงเรียนที่มีคุณภาพ โรงเรียนไหนไม่มีคุณภาพก็จะมีคนมาเรียนโรงเรียนก็จะอยู่ไม่ได้ โรงเรียนเอกชนที่ไม่พัฒนาคุณภาพ จึงไม่สามารถดำรงอยู่ได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2542)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 บทที่ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา ต้องจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายใน เป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร เพื่อขอรับการประกันคุณภาพจากภายนอก

สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องมีการประเมินคุณภาพภายนอกทุกห้าปี จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ถ้าไม่ได้มาตรฐานจะต้องปรับปรุงแก้ไข จึงจะสามารถดำเนินกิจการอยู่ได้

นอกจากนี้ความต้องการสร้างศรัทธาแก่ประชาชนและสร้างความมั่นใจแก่รัฐบาล การจะทำให้เกิดศรัทธาแก่ประชาชนและความมั่นใจแก่รัฐบาลได้นั้น จะต้องปรับกลไกการดำเนินงานของโรงเรียน ในเรื่องต่อไปนี้

(1) กระตุ้นให้โรงเรียนเอกชนได้พัฒนาตนเองถึงระดับมาตรฐานการศึกษาที่นำมาใช้เพื่อการประกันคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

(2) ให้สาธารณชน ผู้ทรงคุณวุฒิ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนได้รับทราบการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดความเชื่อถือ มั่นใจต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

การพัฒนาคุณภาพโรงเรียนเอกชนที่สามารถทำให้ประชาชนมีความเชื่อถือศรัทธา นั้น ต้องมีรูปแบบและแนวดำเนินงานให้ผู้เกี่ยวข้องถือปฏิบัติอย่างชัดเจน เพราะในสายตาของประชาชน การที่เขาส่งลูกหลานมาเรียนในโรงเรียนเอกชน โดยต้องจ่ายค่าธรรมเนียมการเรียน ก็เหมือนกับเขามาซื้อบริการ ทำอย่างไรเขาจึงจะมั่นใจว่าบริการที่เขาได้รับจริงจะคุ้มกับเงินหรือไม่เกิดความเสียหาย หรือสอดคล้องตามมาตรฐานที่ควรจะเป็นเหมือนกับทำให้หลักประกันสินค้าอื่น ๆ เช่น สินค้าบริโภค พิจารณาจากเครื่องหมายอาหารและยา (อย.) สินค้าอุปโภค พิจารณาจากเครื่องหมายมาตรฐานอุตสาหกรรม (มอก.) หรือการจัดคุณภาพของโรงแรมที่พัก จากจำนวนของดาว เป็นต้น หากได้มีการกำหนดลักษณะของโรงเรียนเอกชนที่พึงประสงค์ได้อย่างชัดเจน พร้อมทั้งการชี้แจงแนวทางการดำเนินงานให้บรรลุลักษณะดังกล่าว ถ้าโรงเรียนใดสามารถพัฒนาไปถึงขั้นที่น่าจะเป็นที่ไว้วางใจได้ ก็จะได้รับการรับรองคุณภาพให้โรงเรียนแสดงต่อผู้ปกครองได้ จะทำให้ประชาชนมีความมั่นใจในโรงเรียนมากยิ่งขึ้น

โรงเรียนที่มีมาตรฐานคุณภาพ นอกจากจะสร้างศรัทธาให้กับประชาชนผู้ใช้บริการแล้ว ยังเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับรัฐบาลได้เป็นอย่างดี ในฐานะที่โรงเรียนเอกชนมีบทบาทในการช่วยแบ่งเบาภาระการจัดการศึกษา สามารถช่วยรัฐประหยัดงบประมาณจำนวนมาก ถ้าให้เอกชนรับผิดชอบจัดการศึกษาอยู่ต่อไป ก็จะช่วยให้รัฐประหยัดงบประมาณระยะยาวเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ แต่ถ้าเอกชนจัดการศึกษายังเป็นที่น่าเชื่อถือว่าคุณภาพของโรงเรียนยังดีอยู่ แม้จะช่วยประหยัดเงิน ก็คงไม่คุ้ม เพราะเป็นการเสี่ยงที่จะกระทบต่อผู้เรียน ซึ่งเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต รัฐบาลคงไม่เลือกที่จะให้แบ่งเบาภาระแน่นอน ดังนั้นการพัฒนาโรงเรียนให้มีมาตรฐานคุณภาพที่ไม่ด้อยกว่าโรงเรียนรัฐบาล ก็จะเป็นแนวทางที่จะได้รับ ความไว้วางใจจากรัฐบาลให้มีส่วนรับผิดชอบในขอบข่ายและปริมาณที่กว้างขวางยิ่งขึ้นรัฐจะได้ประหยัดงบประมาณเพื่อนำไปจุนเจือ หรือส่งเสริมสิ่งที่ดีด้านอื่น อันเป็นผลประโยชน์ของชาติมากยิ่งขึ้น

กล่าวโดยสรุป การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นระบบที่สร้างความมั่นใจว่า สถานศึกษาศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้ตามมาตรฐาน ผู้สำเร็จการศึกษาก็จะมีความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะต่าง ๆ ตามมาตรฐานคุณภาพที่หลักสูตรและสังคมต้องการ โดยหน่วยงานทางการศึกษาจะต้องมีการวางแผน ดำเนินงานจัดการศึกษาและตรวจสอบผลการดำเนินงานจัดการศึกษาตามภาระหน้าที่อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ (กรมวิชาการ, 2541)

โรงเรียนที่มีการประกันคุณภาพการศึกษา จะมีสภาพความสำเร็จที่เป็นผลดีในด้านต่างๆ ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2541)

1. ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะต่าง ๆ ครบถ้วนตามความคาดหวังของหลักสูตร และความต้องการของสังคม
2. สถานศึกษามีการบริหารจัดการที่ชัดเจน มีมาตรฐานการดำเนินงาน มีการควบคุมคุณภาพ ทำงานเป็นทีมและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
3. ชุมชนมีความมั่นใจในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เข้าร่วมจัดการศึกษา และส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสถานศึกษา
4. หน่วยงานต่างๆ รับผู้เรียนไปศึกษาหรือทำงานด้วยความพึงพอใจและมั่นใจในคุณภาพของผู้จบการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษา จึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นและสำคัญที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน จะต้องเร่งดำเนินการเพื่อให้สถานศึกษามีคุณภาพที่ได้มาตรฐานเท่าเทียมกัน และเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ตามที่ได้กล่าวไว้ทั้งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ได้มีนโยบายและแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับการประกันคุณภาพและการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน ตั้งแต่ปี 2538 แต่ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา มีโรงเรียนที่ผ่านการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาจำนวนไม่มากนัก กล่าวคือ ในปี 2538 มีเพียง 14 โรงเรียน และในปี 2541 จำนวน 27 โรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2542) โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนได้พัฒนาเกณฑ์และตัวชี้คุณภาพภายใต้ปัจจัยทั้ง 7 ด้าน ต่อไปนี้

ปัจจัยที่1 การกำหนดปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียน

ปัจจัยที่2 หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน

ปัจจัยที่3 บุคลากร

ปัจจัยที่4 ทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน

ปัจจัยที่5 การจัดการ การบริหาร

ปัจจัยที่6 กิจกรรมนักเรียน/นักศึกษา

ปัจจัยที่7 สัมฤทธิผลของผู้เรียน

ดังนั้นในการส่งเสริมและพัฒนาโรงเรียนเอกชนให้เข้าสู่การประกันคุณภาพและรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา จึงควรต้องมีการวางระบบวิธีการและกระบวนการที่ส่งเสริมประสิทธิภาพของโรงเรียนเอกชนให้มีศักยภาพและความพร้อมอย่างแท้จริง การพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน ประเภทนอกระบบโรงเรียน ที่เปิดสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นให้ทัดเทียมกันและมีผลต่อการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพทักษะฝีมือของผู้เรียน และเพื่อให้ผู้เรียน ประชาชน เกิดความมั่นใจในการจัดคุณภาพการศึกษาวชิชาชีพของโรงเรียนเอกชน จึงจำเป็นต้องพัฒนาโรงเรียนเอกชน ประเภทนอกระบบโรงเรียน ให้ได้มาตรฐานและอยู่ในระดับที่มีความพร้อมที่จะสอนวิชาชีพให้อยู่ในระดับที่ดีที่สุด การที่จะดำเนินการเพื่อให้โรงเรียนเอกชน ประเภทนอกระบบโรงเรียน เข้าสู่การประกันคุณภาพและรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา จะส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศโดยรวม ผู้วิจัยจึงเห็นสมควรทำการศึกษาค้นคว้าความพร้อมของโรงเรียนเอกชน ประเภทนอกระบบโรงเรียน ซึ่งเป็นโรงเรียนเอกชนที่เปิดสอนตามรูปแบบการศึกษานอกระบบที่สอนวิชาชีพต่าง ๆ หลากหลายวิชาชีพ โดยเปิดสอนเป็นหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น และสาขาวิชาชีพที่เปิดสอนจะเป็นความต้องการของสังคมและตลาดแรงงาน โดยสนใจที่จะทำการศึกษาเฉพาะโรงเรียนเอกชน ประเภทนอกระบบโรงเรียน ที่เปิดสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น ซึ่งเป็นโรงเรียนที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนได้พิจารณาให้เข้าร่วมในการจัดทำเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาแต่ละกลุ่มสาขาวิชาชีพ เพื่อการประกันคุณภาพและรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน ที่เปิดสอนตามรูปแบบการศึกษานอกระบบโรงเรียน 9 กลุ่มหลักสูตรวิชาชีพ เพื่อให้โรงเรียนนำไปพัฒนาโรงเรียนให้เข้าสู่การประกันคุณภาพและรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ได้แก่ (1) กลุ่มสาขาวิชาภาษาต่างประเทศ (2) กลุ่มสาขาวิชาออกแบบเสื้อผ้า (3) กลุ่มสาขาวิชาช่างเสริมสวย (4) กลุ่มสาขาวิชาตัดเย็บเสื้อผ้าสตรี (5) กลุ่มสาขาวิชาดูแลเด็กเล็ก, ดูแลผู้สูงอายุ, ฝึกพนักงานโรงพยาบาล (6) กลุ่มสาขาวิชาช่างอิเล็กทรอนิกส์ (7) กลุ่มสาขาวิชาชีพรักษา

ความปลอดภัย (8) กลุ่มสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ (9) กลุ่มสาขาวิชาดนตรี-การใช้เสียง-ร้องเพลง ซึ่งมีโรงเรียนที่เข้าร่วมในการจัดทำเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษา ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รวม 125 โรงเรียน ทั้งนี้ โดยทำการศึกษาจากความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโรงเรียนเอกชน ประเภทนอกระบบโรงเรียน ซึ่งเป็นบุคลากรที่เป็นปัจจัยสำคัญในอันที่จะผลักดันให้โรงเรียนมีความพร้อมเพื่อเข้าสู่การประกันคุณภาพและรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่กำหนดไว้ได้ และหากผู้บริหารและครูโรงเรียนเอกชน มีวิธีการคิด มีทิศทางในการมองสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาโรงเรียนให้ได้มาตรฐานคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกัน ย่อมเป็นปัจจัยส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงเรียนได้รับการพัฒนาไปในแนวทางเดียวกัน แต่ถ้าหากผู้บริหารและครูมีแนวคิดและมุมมองที่แตกต่างกัน ก็ย่อมจะเป็นปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาโรงเรียนให้มีมาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่ดีขึ้นได้ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโรงเรียนเอกชน ประเภทนอกระบบโรงเรียน น่าจะมีผลต่อความพร้อมเพื่อการประกันคุณภาพและรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา จึงทำการศึกษาโดยเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโรงเรียนเอกชน ประเภทนอกระบบโรงเรียน ที่เปิดสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนให้ได้มาตรฐานคุณภาพการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับความพร้อมเพื่อการประกันคุณภาพและรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนเอกชน ประเภทนอกระบบโรงเรียน ที่เปิดสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ในปัจจัย 7 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียน (2) ด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน (3) ด้านบุคลากร (4) ด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน (5) ด้านการจัดการ การบริหาร (6) ด้านกิจการนักเรียน/นักศึกษา (7) ด้านสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารและครูโรงเรียนเอกชน ประเภทนอกระบบโรงเรียน ที่เปิดสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน เพื่อการประกันคุณภาพและรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ในเรื่องของการดำเนินงานเพื่อให้มีความพร้อมในปัจจัยทั้ง 7 ด้าน

ข้อตกลงเบื้องต้น

ในงานวิจัยครั้งนี้ ศึกษาประชากรที่เป็นโรงเรียนเอกชน ประเภทนอกระบบโรงเรียนที่เปิดสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะตัน ซึ่งเป็นกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กเหมือนกัน ดังนั้น เป้าหมายในการดำเนินงานของโรงเรียนทั้งหมดที่เป็นกลุ่มประชากรจึงมีความสอดคล้องกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. แหล่งข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโรงเรียนเอกชน ประเภทนอกระบบโรงเรียนที่เปิดสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะตัน เฉพาะโรงเรียนที่เข้าร่วมในการพัฒนาเกณฑ์เพื่อการประกันคุณภาพและรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จำนวนทั้งสิ้น 125 โรงเรียน จาก 9 กลุ่มหลักสูตรวิชาชีพ

2. ตัวแปรที่ศึกษา ทำการศึกษาความพร้อมของโรงเรียนเพื่อการประกันคุณภาพและรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา โดยพิจารณาตัวแปรจากปัจจัยทั้ง 7 ด้าน คือ

- (1) ความพร้อมด้านการกำหนดปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียน
- (2) ความพร้อมด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน
- (3) ความพร้อมด้านบุคลากร
- (4) ความพร้อมด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน
- (5) ความพร้อมด้านการจัดการ การบริหาร
- (6) ความพร้อมด้านกิจการนักเรียนนักศึกษา
- (7) ความพร้อมด้านสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. โรงเรียนเอกชนประเภทนอกระบบโรงเรียน ในการวิจัยครั้งนี้หมายถึง โรงเรียนเอกชนที่เปิดสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะตัน และได้เข้าร่วมในการจัดทำและพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษากับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ซึ่งทำการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะตัน ใน 9 กลุ่มหลักสูตรวิชาชีพ คือ (1) กลุ่มสาขาวิชาภาษาต่างประเทศ (2) กลุ่มสาขาวิชาออกแบบเสื้อผ้า (3) กลุ่มสาขาวิชาช่างเสริมสวย (4) กลุ่มสาขาวิชาตัดเย็บเสื้อผ้าสตรี (5) กลุ่มสาขาวิชาดูแลเด็กเล็ก,ดูแลผู้สูงอายุ,ฝึกพนักงานโรงพยาบาล (6) กลุ่มสาขาวิชาช่างอิเล็กทรอนิกส์ (7) กลุ่มสาขาวิชาרכה

ความปลอดภัย (8) กลุ่มสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ (9) กลุ่มสาขาวิชาดนตรี - การใช้เสียง - ร้องเพลง

2. *ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน* ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง ครูใหญ่ในโรงเรียนเอกชน ประเภทนอกระบบโรงเรียน ที่เปิดสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน และได้เข้าร่วมในการจัดทำ และพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษา กับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ทั้ง ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

3. *ครู* ได้แก่ ครูที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารโรงเรียน ให้มีส่วนร่วมในการวางแผนเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

4. *ความพร้อม* ในการศึกษาครั้งนี้หมายถึง ความพร้อมในการบริหารและการจัดการของโรงเรียนเอกชนที่ทำการศึกษา ในการดำเนินงานเพื่อการประกันคุณภาพและรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ภายใต้ปัจจัยที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนกำหนด ทั้ง 7 ปัจจัย ได้แก่

ปัจจัยที่ 1 ด้านปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียน

ปรัชญาของโรงเรียน หมายถึง แนวคิด หรือเจตจำนงของโรงเรียนที่จะจัดการศึกษาของโรงเรียนมุ่งไปในทิศทางใด หรือต้องการให้เกิดผลสุดท้ายในรูปแบบใด

เป้าหมายของโรงเรียน หมายถึง สิ่งที่จะทำให้สำเร็จหรือผลสุดท้ายที่โรงเรียนประสงค์จะเกิดขึ้นจากการจัดการศึกษาของโรงเรียน

ปัจจัยที่ 2 ด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน

หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียนทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน เพื่อให้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตร ประกอบด้วย จุดหมาย กระบวนการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล

กระบวนการสอน หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดหมายของหลักสูตร

ปัจจัยที่ 3 ด้านบุคลากร หมายถึง ผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรสนับสนุน หรือผู้ปฏิบัติงาน หน้าที่ต่าง ๆ ในโรงเรียนเอกชน ประเภทนอกระบบที่เปิดสอนหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น

ปัจจัยที่ 4 ด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน หมายถึง มวลทรัพยากรที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ อาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม สื่อ นวัตกรรม วัสดุ อุปกรณ์ และการเงินของโรงเรียน รวมทั้งระบบข้อมูลและเครือข่ายการเรียนรู้ ระหว่างโรงเรียนกับองค์กรภายนอก

ปัจจัยที่ 5 ด้านการจัดการ การบริหาร หมายถึง การปฏิบัติตามหน้าที่บริหารโรงเรียน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัจจัยที่ 6 ด้านกิจการนักเรียน/นักศึกษา หมายถึง การดำเนินงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร สวัสดิการ การปกครอง และกิจกรรมนักเรียน/นักศึกษา เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ คุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ปัจจัยที่ 7 ด้านสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน หมายถึง ผลการเรียนรู้ หรือพัฒนาการโดยรวมของผู้เรียนที่เกิดขึ้นจริงตามที่กำหนดไว้ในจุดหมายของหลักสูตรแต่ละระดับการศึกษาของผู้เรียน ซึ่งผลการเรียนรู้หรือพัฒนาการดังกล่าวต้องครอบคลุมทั้งด้านสติปัญญา เจตคติ รวมทั้งคุณธรรม จริยธรรม และทักษะต่าง ๆ ที่ใช้ในการทำงาน

5. การประกันคุณภาพ หมายถึง กระบวนการหรือกลไกใด ๆ ที่เมื่อได้ดำเนินการไปแล้วจะทำให้เกิดการดำรงไว้ซึ่งคุณภาพการศึกษาระดับอาชีวศึกษาให้ได้ มาตรฐานอย่างต่อเนื่อง อันเป็นการปกป้องผลประโยชน์ของผู้เรียน ผู้ปกครอง นายจ้าง ตลอดจนสังคมโดยส่วนรวม ทั้งนี้ รวมถึงกระบวนการหรือกลไกใด ๆ ที่ริเริ่มขึ้นภายในสถานศึกษาเอง หรือหน่วยงานภายนอกก็ได้

6. การรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการตามแนวทางที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดกำหนดไว้ โดยมีขั้นตอนที่สำคัญดังนี้

(6.1) การเขียนรายงานการประเมินตนเองและขอรับการรับรองของโรงเรียน

(6.2) ดำเนินการตรวจสอบและเขียนรายงาน

(6.3) การประเมินจากรายงานการตรวจสอบ

(6.4) พิจารณานุมัติการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ได้ทราบข้อมูลของโรงเรียนเอกชน ประเภทนอกระบบโรงเรียน ที่เปิดสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค มีความพร้อมในการจะเข้าสู่การประกันคุณภาพและรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาเพียงใด
2. เพื่อให้ได้ทราบข้อมูลของสภาพปัญหาและอุปสรรคของโรงเรียนเอกชน ประเภทนอกระบบโรงเรียน ที่เปิดสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ที่ทำการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนเอกชน ประเภทนอกระบบโรงเรียน ในส่วนที่ยังไม่พร้อม ในการเข้าสู่การประกันคุณภาพและรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา